

Menighet og misjon – en betenkning fra samarbeidspartene i Kontaktforum for Menighet og Misjon

1. Misjonsteologiske forutsetninger

1.1. *Utgangspunkt*

Misjonen har sitt teologiske og historiske utgangspunkt og ankerfeste i Guds løfte i Det gamle testamentet om å sende en frelser både for jødene og for folkeslagene. Dette løftet fikk sin oppfyllelse da den korsfestede og oppstandne Jesus ga apostlene og oss misjonsbefalingen (Matt 28) og dermed ga kirken oppdraget å forkynne evangeliet i «Jerusalem – og like til jordens ender» (Apg 1,8). I Jesus Messias er både jøder og ikke-jøder forenet.

1.2 *Den lokale menighet*

Den lokale menighet har som del av det globale kirkefelleskap det primære ansvar for å utbre evangeliet. Levende lokalmenigheter er en grunnleggende forutsetning for all misjon og evangelisering.

Det er kirken som utbre evangeliet, og der dette slår rot, dannes det nye lokalmenigheter. Slik blir det skapt en hellig kjedereaksjon som fører til at mennesker krysser grenser både i nabolaget og til jordens ender. Misjon og evangelisering er livsytringer som vitner om at Den Hellige Ånd er levende og virkekraftig i menighetene.

Bibelen forteller at enhver kristen menighet er et lokalt uttrykk for Kristi legeme. Den representerer både et «hellig presteskap» som skal bringe Gud åndelige offer ved sin tilbedelse, og et «hellig folk» som skal forkynne Guds storverk vidt omkring (1 Pet 2, 5.9). Tilbedelsen og vitnesbyrdet er uatskillelige.

1.3 Enhet og samarbeid

Evangelisering og kristen enhet er nøye bundet sammen i Nytestamentet. Jesus ber om at hans folk må være ett, slik han er ett med Faderen, for at verden skal tro på ham (Joh 17, 20-21). Paulus oppmuntrer filipperne til å holde stand «i en Ånd» og med «samme sinn» kjempe for evangeliet (Fil 2).

Fordi troen på Kristus forener oss til ett folk, innebærer dette en forpliktelse på å legge bort konkurranseånd, mistenksomhet og rivalisering, maktkamp og egenrådighet som ødelegger for vitnesbyrdet. Mot dette står samarbeid mellom kirkesamfunn og organisasjoner om evangelisering; både fordi Gud selv vil det og fordi splittelsen bringer budskapet om forsoning i miskreditt.

Samarbeidet er også nødvendig fordi oppdraget aldri vil kunne bli fullført dersom ikke kristne over hele verden trekker sammen. Samarbeid innebærer at kristne søker enhet også der det finnes mangfold.

Dette betyr bl.a. at det trengs en omvurdering av rollene til de vestlige kirker som tradisjonelt er blitt oppfattet som «sendere», og folkene – og etter hvert også kirkene – på den sørlige halvkule som «mottakere». Denne oppfatningen samsvarer lite med de faktiske realiteter og troen på at misjon og evangelisering utgjør et felles ansvar for alle lemmer på Jesu legeme.

Kirkene i Asia, Afrika og Latin-Amerika sender allerede minst like mange misjonærer som deres søsterkirker i vesten til folkegrupper som ennå ikke er nådd med evangeliet. Dette er en frukt av troen på at hele evangeliet er betrodd hele kirken, for at det skal bli gjort kjent for hele verden.

1.4 Bare én frelsesvei

Guds åpenbaring i Kristus er enestående. Ved Guds ord gjør Den Hellige Ånd Kristus nærværende i dag. Ånden opplyser Guds folk i enhver kultur, slik at det stadig på nytt kan oppdage Guds enestående kjærlighet til menneskene og fatte sannheten i Ordet.

Det finnes bare én frelser og ett evangelium. Mennesker har en begrenset kunnskap om Gud gjennom sin almene erkjennelse. Men denne kunnskap kan ikke frelse noen. Frelsen er bare knyttet til troen på Kristus.

1.5 Misjon og dialog

Det kristne budskap forteller at det er bare én vei til Guds frelse, den vi får gjennom troen på Jesus Kristus. Misjon medfører dialog med annerledes troende og tenkende mennesker. Forutsetningen for en omsorgsfull forkynnelse er at evangeliserende menigheter legger vinn på å forstå de mennesker som skal få del i budskapet. Det er uttrykk for

respekt å bli delaktig i det andre mennesker tenker og tror gjennom å leve med i deres liv. Det har også en egenverdi å bli kjent med dem som medborgere i et kulturelt og religiøst sammensatt samfunn. Selve evangeliseringen har som mål å overbevise mennesker om at forsoningen med Gud skjer gjennom å ta imot Kristus som Frelser og Herre.

1.6 Misjon og sosialt ansvar

Den kristne tro bekjenner at Gud både har skapt alle mennesker og skal dømme dem. Gud vil at rettferdighet og fred skal råde mellom menneskene. Det innebærer at kirker som lever i misjon skal virkeliggjøre Guds omsorg for å frigjøre mennesker fra enhver form for undertrykkelse. Mennesket er skapt i Guds bilde og derfor har alle, uansett rase, religion, hudfarge, kultur, klasse, kjønn og alder, et menneskeverd som skal beskyttes og respekteres, og aldri utnyttes. Det er nær sammenheng mellom å hevde dette ansvar og forkynne evangeliet.

Men forsoning mellom mennesker er ikke det samme som forsoning med Gud, sosial omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel står det fast at både evangelisering og sosialpolitisk arbeid er deler av et grunnleggende oppdrag som kirkene har felles.

1.7 Misjon og kultur

Det må være en målsetting for all misjon at det blir etablert kirker som er forankret i en levende Kristus-tro og samtidig er nært knyttet til sin egen kultur. Bibelen taler sterkt om at Gud oppholder sitt skaperverk. Han har skapt mennesket også som kulturbærer (Fil 4,8). Samtidig retter Skriften et kritisk lys mot alle kulturer fordi menneskelivet og skaperverket også er gjennomsyret av synd.

Kulturen kan derfor være rik på skjønnhet og skapende kraft, men bærer også demoniet i seg. Både våre egne og andres kulturer gjenspeiler dette. Ingen kultur er overlegen i forhold til andre, men alle kulturer må vurderes i forhold til bibelske kriterier for sannhet og rettferdighet. Dette må prege misjon og evangelisering i tilnærmingen til enhver kultur.

1.8 Misjon blant jøder

Ettersom all misjon har sin forankring i Det gamle testamentet, har kirken like fra begynnelsen hatt et spesielt forhold til det jødiske folk. Jøder og kristne har felles røtter i vitnesbyrdet om den samme Gud og den pakt han inngikk med sitt folk, slik det er blitt overlevert gjennom Det gamle testamentets skrifter.

Troen på at Gud utvalgte Israel som sitt folk er blitt bekreftet og fornyet i Det nye testamentets bekjennelse av Jesus som Messias.

Gud har trofast ledet sitt folk gjennom historien og bevart det gjennom den jødiske tradisjon og tro, tvers gjennom trengsler og lidelser.

Det hevdes stundom at det jødiske folk i kraft av Guds pakt med Abraham ikke behøver å anerkjenne Jesus som sin Messias. Det nye testamentet fastholder at det jødiske folk trenger ham like mye som alle andre og at det ville være illojalt mot Kristi vilje å fravike det nytestamentlige vitnesbyrd om å bringe evangeliet til «jøde først...».

Likevel hviler det et særskilt ansvar på menigheter, organisasjoner og enkeltkristne som har samkvem med jøder å gjøre opp med de negative sidene ved vår felles historie der jødiske minoriteter er blitt utsatt for kristne kulturere og kirkers anti-judaistiske maktspråk, ufølsomhet og overgrep. Møtet med jødene må derfor uttrykke oppriktig kjærlighet til og dyp solidaritet med det jødiske folk. I dette møtet arter misjonen seg først og fremst som et ydmykt vitnesbyrd om Jesus i samtalens form.

2. Misjon i Den norske kirke

2.1 Historisk forutsetning

Det var misjonsengasjerte enkeltpersoner og lokale grupper som for 150 år siden tok på seg et spesielt ansvar for å realisere kirkens misjonsoppdrag. Misjonsengasjementet vokste fram på et tidspunkt da kirkens aktivitet i stor grad var bundet til presten og hans tradisjonelle embetsfunksjoner. Nå ble misjonsforeningen selve hjørnesteinen i utviklingen av det frivillige organisasjonsarbeidet innenfor Den norske kirke.

I vår stats- og folkekirketradisjon er mange av menighetens oppgaver blitt ivaretatt av grupper og miljøer – ikke minst blant kvinner – uten at dette administrativt er blitt lagt inn under offisielle kirkelige embets- eller rådsorganer etter hvert som de er blitt bygget ut.

Ansvaret for kirkens misjonsoppdrag utenfor landets grenser er blitt ivaretatt av frivillige organisasjoner. Teologisk sett har både misjonsorganisasjonene og rådsorganene sine mandat og sine oppgaver fra menighetene som er Guds folk lokalt. Det innebærer at alle kan ta opp de saker de brenner for i menighetene. Organisasjonene utgjør hensiktsmessige tverrstrukturer innenfor kirken. De arbeider på vegne av menighetene. Organisasjonene er ikke uttrykk for et nødsprikk, men de har påtatt seg et ansvar for sentrale oppgaver i kirkens liv.

2.2 Forutsetningen endres

Det er grunnlag for å fokusere forholdet mellom misjon og menighet på nytt bl.a. fordi misjonsengasjementet er lite tydelig i mange menigheter. En rekke steder er misjonsforeningene blitt marginalisert eller lever i et sterkt privatisert forhold til det øvrige livet i menighe-

ten. Menighetsrådet står for en betydelig kristelig virksomhet, men den er ofte i for liten grad preget av ansvar for misjon.

Det er derfor behov for å forsterke menighetenes misjonsengasjement ved at menighetsrådet i større grad henleder sin oppmerksomhet mot foreningsliv og gudstjenesteliv slik at det blir sterkere preget av at misjon er hele menighetens oppdrag. Dette innebærer ikke at foreningers selvstendige ansvar for misjon blir svekket, men at utfordringen blir konkretisert for større grupper innen folkekirkemenigheten.

Arbeidet i Kontaktforum for Menighet og Misjon (KMM) – samarbeidsorganet som består av representanter for Kirkerådet, Bispemøtet, Det Norske Misjonsselskap, Den Norske Santalmisjon og Den Norske Israelmisjon – forutsetter at misjonsorganisasjonene er et naturlig uttrykk for misjonsengasjementet i Den norske kirke. Samtidig er kontakten opprettet i erkjennelsen av at misjon er en viktig del av menighetenes oppdrag og at menighetene derfor vil ta initiativ til å finne nye veier for å styrke det lokale misjonsengasjement. Dette kan skje ved at både foreningene og menighetsrådenes engasjement blir styrket. Menighetene må ikke ensidig oppfattes som en økonomisk ressurs for misjonsorganisasjonene. Hovedmålet for alle misjonsfremmende aktiviteter er at misjonsdimensjonen må bli en sentral del av alle menigheters liv og identitet.

Misjonsforeningenes ansvar i menigheten bør også komme til uttrykk ved at de tar del i menighetens evangeliseringsarbeid i nærmiljøet og ved at de presenterer misjonsutfordringen for folk flest.

2.3 Misjon, økumenikk, nødhjelp

Den norske kirke har i løpet av de senere tiår fått et langt videre internasjonalt engasjement enn det som tradisjonelt er blitt kanalisert gjennom misjonsorganisasjonene. Den offisielle kirke har bygget ut sitt økumeniske engasjement. Dette er også blitt mer framtrødende i misjonsorganisasjonenes virksomhet fordi søsterkirker som samarbeider med norsk misjon også deltar i de økumeniske fellesskap.

Internasjonal diakoni knyttet til nødhjelpsarbeid og langsiktig bistandsvirksomhet spiller en stadig større rolle i norsk menighetsliv.

Selv om også misjonsorganisasjonene har ivarettatt, og fortsatt ivarettar, både diakoni og tverrkirkelig samarbeid, har framveksten av organisasjoner og institusjoner som Kirkens Nødhjelp og Mellomkirkelig Råd utvidet ansvars- og aktivitetsnivået betraktelig både på menighetsplan og sentralt i kirken. Dette reiser større krav til å bevisstgjøre menighetene på hvordan de skal virkeliggjøre sitt internasjonale ansvar gjennom de ulike kanaler. Det er f.eks. vesentlig å understreke at diakoni og mellomkirkelige kontakter ikke erstatter evangeliseringsarbeid.

3. Konkretiseringer

3.1 Forpliktende samarbeid

Økende bevissthet om det felles ansvar for misjon og annet internasjonalt engasjement øker behovet for at KMM bør gis en enda tydeligere status som et sentralt samarbeidsorgan, sammenlignet med den rådslagningsvirksomhet som har kjennetegnet dette forum siden det ble etablert. Man bør åpne for en ytterligere utvidelse av hvem som kan delta i samarbeidet.

Hensikten med samarbeidet i KMM er å virkeliggjøre menighetenes misjonsoppdrag som en felles oppgave for kirkens organer og organisasjoner. Kirkens organer bør derfor forplikte seg til et større misjonsengasjement, samtidig som misjonsorganisasjonenes selvstendige stilling i kirken blir ivaretatt.

Samarbeidet skal ha en forpliktende karakter slik at partene avsetter ressurser og fremmer initiativ som blir satt ut i livet når det blir inngått avtaler om det.

Kontaktforum for Menighet og Misjon forandrer navn til «Samarbeidsråd for Menighet og Misjon» for å understreke forpliktelsen ytterligere.

3.2 Samarbeid på riksplan

Samarbeidsrådet for Menighet og Misjon (SMM) har som oppgave å styrke en landsomfattende opprustning av menighetenes misjonsengasjement ved:

- Å skape bedre kommunikasjon mellom misjonsorganisasjonene og de sentralkirkelige organer;
- Gi løpende informasjon om planer og programmer av felles interesse og drøfte konsekvenser for egen virksomhet;
- Drøfte felles tiltak og bli enige om hvordan de kan gjennomføres.

Eksempler på konkrete arbeidsoppgaver:

- Koordinere tiltak for å markere misjon som fast del av kirkeåret.
- Utvikle hjelpemateriell til gudstjenestebruk.
- Bidra til å styrke misjon i menighetenes dåpsopplæringsprogram.
- Utarbeide retningslinjer eller anbefalinger for fordeling av inntekter når flere aktører er sammen om bestemte tiltak.
- Gi anbefalinger om menigheters eller bispedømmers direkte kontakt med andre kirker og vennskapsmenigheter.
- Drøfte felles tiltak for innvandrere i Norge.

3.3 Regionalt samarbeid

Det bør opprettes et organisert samarbeid i hvert bispedømme med representasjon fra bispedømmerådet og de samarbeidende misjonsorganisasjoner med sikte på:

- a) Å fremme fellestiltak i bispedømmet, basert på egne initiativ eller tilpasse forslag fra SMM til bispedømmets egenart og tradisjoner.
- b) Ta et særskilt ansvar for å informere om misjonstiltak og spre materiell til menighetene.
- c) Være rådgivende organ der bispedømmerådet vedtar å ansette misjonskonsulent alene eller i samarbeid med de misjonsorganisasjoner som ønsker å være med på en slik ordning.
- d) Styrke misjonsengasjementet i menigheter der det ikke finnes foreningsliv eller annen organisert virksomhet som arbeider for misjon.
- e) Bidra til å samordne organisasjonenes tiltak overfor menighetene.
- f) Koordinere bispedømmenes misjonsengasjement og økumenisk engasjement og utveksling.

3.4 Lokalt samarbeid

Samarbeidet omkring menighet og misjon er avhengig av hvordan det blir realisert lokalt. Det er avgjørende at de involverte i alle sammenhenger er innstilt på å tenke og handle fleksibelt i forhold til eksisterende ressurser og arbeidsmåter.

Menighetsrådets engasjement for misjon kanaliseres normalt gjennom misjonsorganisasjonene. Noen steder vil ansvaret for misjon i menighetene best kunne bli ivaretatt ved at misjonsforeningene samarbeider direkte med menighetsrådet gjennom et misjonsutvalg. Andre steder vil samarbeidet best kunne settes ut i livet ved at man arbeider hver for seg, men holder hverandre best mulig underrettet. I mange menigheter vil eksisterende utvalg gjøre bedre nytte i arbeidet for å fremme misjon enn å danne nye utvalg med dette for øyet. F.eks. kan et gudstjenesteutvalg eller et barne- og ungdomsråd føre inn tema og tiltak for misjon i sentrale deler av menighetens virksomhet.

Misjonens plass i menighetens bevissthet vil i stor grad avhenge av at de kirkeansatte deler visjonen om at den lokale menighet bærer det primære ansvar for å utbre evangeliet til jordens ender. Derfor er det vesentlig at både bispedømmerådene og misjonsorganisasjonene tar ansvar for å motivere og lære opp ansatte og tillitsvalgte til å fremme misjon i menighetene gjennom kurs, vennskapskontakter, besøk av utenlandske gjester og misjonærer, aksjonsopplegg osv.

3.5 Misjonsforeningenes plass i menigheten

Misjonsforeningene har et spesielt ansvar som pådrivere for å fremme misjon i den enkelte menighet. Derfor må foreningene oppmuntres til å ta initiativ til å dele sitt engasjement med resten av menigheten og tilby seg å bidra i gudstjenester og øvrige arrangementer.

3.6 Menighetsrådets ansvar for misjon

Menighetsrådet har et selvstendig ansvar for at menighetens åndelige liv og praktiske virksomhet er preget av at misjon og evangelisering er et sentralt oppdrag i enhver levende menighet.

Normalt vil det kanalisere dette ansvar gjennom misjonsorganisasjonene. Derfor vil det være en styrke dersom menighetsrådet lar seg representere på organisasjonenes kretsårsmøter og generalforsamlinger når dette er naturlig og i de sammenhenger der organisasjonenes bestemmelser åpner for en slik mulighet.

3.7 Samarbeidstiltak

Misjonsforeningene, menighetens ansatte og råd kan gjennomføre en rekke samarbeidstiltak som f.eks.:

- a) Å ta ansvar for en misjonær eller en ansatt i en søsterkirke gjennom utveksling, forbønn og givertjeneste.
- b) Inngå vennskapsavtale med menighet om å gi og motta impulser og kunnskap som kan bedre forståelsen av kristnes liv i den samarbeidende kirke og i Norge, tjene til vekst, åndelig fornyelse og styrke den diakonale tjenesten.
- c) Opprette egen givertjeneste for misjon, eventuelt avtale at en prosentandel av den ordinære givertjenesten i menigheten blir avsatt til misjon, eller fastsette en rytme med misjonssofringer i løpet av kirkeåret.
- d) Knytte seg til konkrete misjonsprosjekter gjennom forbønn og givertjeneste.

November 1993

Congregation and Mission: A consideration from the Contact Forum for Congregation and Mission

The Contact Forum for Congregation and Mission is composed by representatives from Norwegian missionary societies and central organs of the Church of Norway, aiming at coordinating the missionary concern within the church. The statement initially presents a theological basis for missionary involvement for the cooperating partners, then sketches the role of mission in the church, and concludes by suggesting practical strategies for coordination and cooperation between missionary societies and congregations.